

Data publikacji: 18.10.2013 r.

**SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII KADENCJA**

Warszawa, dnia 17 października 2013 r.

Druk nr 470

**KOMISJA
NAUKI, EDUKACJI I SPORTU**

**Pan
Bogdan BORUSEWICZ
MARSZAŁEK SENATU
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Na podstawie art. 76 ust. 1 Regulaminu Senatu Komisja Nauki, Edukacji i Sportu wnosi o podjęcie postępowania w sprawie inicjatywy ustawodawczej dotyczącej projektu ustawy

o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych.

Do reprezentowania Komisji w dalszych pracach nad tym projektem ustawy upoważniony jest senator Kazimierz Wiatr.

W załączeniu przekazuję projekt ustawy wraz z uzasadnieniem.

Przewodniczący Komisji
Nauki, Edukacji i Sportu
(-) Kazimierz Wiatr

U S T A W A

z dnia ...

o zmianie ustawy o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych

Art. 1. W ustawie z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych (Dz. U. Nr 97, poz. 800, z 2011 r. Nr 75, poz. 398 oraz z 2012 r. poz. 637) w art. 2 w pkt 1 w lit. c średnik zastępuje się przecinkiem i dodaje się lit. d w brzmieniu:

„d) zakładach kształcenia nauczycieli;”.

Art. 2. Ustawa wchodzi w życie 1 stycznia 2014 r.

UZASADNIENIE

Celem projektu jest przyznanie nauczycielom zatrudnionym w zakładach kształcenia nauczycieli uprawnienia do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego.

Nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są rodzajem świadczeń pieniężnych finansowanych z budżetu państwa, adresowanym do wybranej grupy zawodowej, tj. nauczycieli. W zamyśle ustawodawcy nauczycielskie świadczenia kompensacyjne są rozwiązaniem przejściowym (ostatnia grupa nauczycieli nabędzie prawo do świadczenia kompensacyjnego w 2032 r.) łagodzącym skutki zmian w systemie edukacji i są kierowane do „osób, które mniej skorzystają z innych rozwiązań proponowanych dla nauczycieli – w szczególności podwyżek, czy też rozwiązań przewidzianych w ramach programu „Solidarność pokoleń – 50 +”„. Instytucja nauczycielskich świadczeń kompensacyjnych „uzupełnia” system emerytur pomostowych, który wszedł w życie 1 stycznia 2009 r., i ma na celu zrekompensowanie nauczycielom faktu nieobjęcia ich, co do zasady, prawem do emerytury pomostowej.

W świetle ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych prawo do świadczenia przysługuje nauczycielom zatrudnionym w: publicznych i niepublicznych przedszkolach, szkołach publicznych i niepublicznych o uprawnieniach szkół publicznych oraz publicznych i niepublicznych placówkach kształcenia ustawicznego, a także placówkach, o których mowa w art. 2 pkt 5 i 7 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania, a także ośrodki umożliwiające dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo w stopniu głębokim oraz dzieciom i młodzieży upośledzonym umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami realizację odpowiednio rocznego przygotowania przedszkolnego, obowiązku szkolnego i obowiązku nauki, a ponadto placówki zapewniające opiekę i wychowanie uczniom w okresie pobierania nauki poza miejscem stałego zamieszkania).

Nabycie prawa do świadczenia kompensacyjnego uzależnione jest od spełnienia przez nauczyciela wszystkich warunków określonych w ustawie, które odnoszą się do: wieku nauczyciela (zróznicowanie wieku ze względu na płeć i rok, w którym nauczyciel spełni

warunki nabycia prawa – art. 4 ust. 3), posiadania odpowiedniego okresu składkowego i nieskładkowego (30 lat, w tym 20 lat wykonywania pracy w jednostkach wymienionych w poprzednim akapicie uzasadnienia, w wymiarze co najmniej $\frac{1}{2}$ obowiązkowego wymiaru zajęć – art. 4 ust. 1 pkt 2) oraz stosunku pracy (warunkiem skorzystania ze świadczenia kompensacyjnego będzie rozwiązanie tego stosunku – art. 4 ust. 1 pkt 3).

W świetle obowiązujących przepisów prawo do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nie przysługuje nauczycielom zatrudnionym w zakładach kształcenia nauczycieli (chyba, że spełniają przesłanki określone w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, w związku z zatrudnieniem w jednej z placówek wymienionych w art. 2 pkt 1 tej ustawy).

W myśl § 1 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 sierpnia 1997 r. w sprawie zakładów kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 104, poz. 664, z późn. zm.)¹⁾, zakładami kształcenia nauczycieli są kolegia nauczycielskie i nauczycielskie kolegia języków obcych. Kolegia kształcą nauczycieli przedszkoli, szkół podstawowych, placówek oświatowo-wychowawczych, a w przypadku nauczycieli języków obcych również nauczycieli gimnazjów, szkół ponadgimnazjalnych, a także dotychczasowych szkół ponadpodstawowych. Nauczyciele zatrudnieni w kolegiach podlegają ustawie z dnia 26 stycznia 1982 r. – Karta Nauczyciela (art. 1 ust. 1 pkt 1 tej ustawy).

Zatrudnienie w zakładach kształcenia nauczycieli w roku szkolnym 2012/2013 przedstawiało się w sposób zobrazowany w tabeli 1 – Liczba nauczycieli kolegiów nauczycielskich zatrudnionych w roku szkolnym 2012/2013 oraz tabeli 2 – Liczba nauczycieli nauczycielskich kolegiów języków obcych zatrudnionych w roku szkolnym 2012/2013 (patrz tabele niżej).

---

¹⁾ Rozporządzenie to zostało wydane na podstawie art. 77 ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256, poz. 2572, z późn. zm.).

**TABELA 1. LICZBA NAUCZYCIELI KOLEGIÓW NAUCZYCIELSKICH
ZATRUDNIONYCH W ROKU SZKOLNYM 2012/2013**

Podstawa zatrudnienia	KN					
	Publiczne			Niepubliczne		
	Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni		Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni	
Poniżej 0,5 etatu		0,5 etatu i więcej	Poniżej 0,5 etatu		0,5 etatu i więcej	
Mianowanie	93	1	7			
Umowa o pracę na czas określony (zawarta na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela)	27	152	88	0	0	0
Umowa o pracę na czas nieokreślony (zawarta na podst. ustawy – Karta Nauczyciela)	83	11	26			
Umowa o pracę na czas określony (zawarta na podstawie ustawy – Kodeks pracy)	0	0	0	0	0	0
Umowa o pracę na czas nieokreślony (zawarta na podstawie ustawy – Kodeks pracy)	0	0	0	0	0	0
Umowa zlecenie	0	22	3	0	0	0
Umowa o dzieło	0	0	1	0	0	0
Inna podstawa świadczenia pracy	0	0	0	0	1	0

Tabela 2. Liczba nauczycieli nauczycielskich kolegów języków obcych zatrudnionych w roku szkolnym 2012/2013

Podstawa zatrudnienia	NKJO					
	Publiczne			Niepubliczne		
Nazwa	Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni		Pełnozatrudnieni	Niepełnozatrudnieni	
		Poniżej 0,5 etatu	0,5 etatu i więcej		Poniżej 0,5 etatu	0,5 etatu i więcej
Mianowanie	366	2	29			
Umowa o pracę na czas określony (zawarta na podstawie ustawy – Karta Nauczyciela)	36	123	77	0	0	0
Umowa o pracę na czas nieokreślony (zawarta na podst. ustawy – Karta Nauczyciela)	69	36	74			
Umowa o pracę na czas określony (zawarta na podstawie ustawy – Kodeks pracy)	1	1	0	1	7	4
Umowa o pracę na czas nieokreślony (zawarta na podstawie ustawy – Kodeks pracy)	9	1	1	3	2	2
Umowa zlecenie	0	0	0	3	81	35
Umowa o dzieło	0	0	0	12	71	20
Inna podstawa świadczenia pracy	0	0	0	2	23	5

W opinii projektodawcy pominięcie w katalogu osób uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli zatrudnionych w zakładach kształcenia nauczycieli może być uznane za dyskryminację tej grupy nauczycieli względem nauczycieli wykonujących analogiczną pracę, a zatrudnionych w innych placówkach oświatowych (wymienionych w art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych)

Należy przy tym mieć na względzie art. 32 ust. 1 Konstytucji, który stanowi iż wszyscy są wobec prawa równi i mają prawo do równego traktowania przez władze publiczne, przy

czym w myśl ust. 2 tego artykułu nikt nie może być dyskryminowany w życiu politycznym, społecznym lub gospodarczym z jakiegokolwiek przyczyny. W doktrynie prawa konstytucyjnego podkreśla się, że zasada równości oznacza, że jednakowe prawa i obowiązki dotyczyć będą wszystkich osób należących do tych samych kategorii, przy czym ich wyróżnienie nie będzie arbitralne, lecz oparte na usprawiedliwionych kryteriach możliwych do zaakceptowania w demokratycznym państwie prawnym.²⁾

Istotę tej zasady podobnie ujmuje Trybunał Konstytucyjny,³⁾ zgodnie z jego orzecznictwem, z zasady tej wynika:

- 1) nakaz jednakowego traktowania równych i podobnego traktowania podobnych;
- 2) dopuszczalność uzasadnionych zróżnicowań;
- 3) konieczność wiązania równości z zasadą sprawiedliwości.

W myśl poglądów Trybunału Konstytucyjnego, z zasady równości wynika nakaz jednakowego traktowania podmiotów w obrębie określonej klasy (kategorii), co oznacza, że wszystkie podmioty charakteryzujące się w równym stopniu daną cechą istotną (relewantną) powinny być potraktowane równo, a więc według jednakowej miary, bez zróżnicowań, zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących (zob. np. wyrok TK z dnia 5 listopada 1997 r., sygn. K. 22/97, OTK ZU Nr 3-4/1997). Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny niejednokrotnie zwracał uwagę, że nierówne traktowanie podmiotów podobnych nie musi oznaczać dyskryminacji lub uprzywilejowania, a w konsekwencji niezgodności z art. 32 Konstytucji (zob. np. wyrok TK z dnia 12 maja 1998 r., sygn. U. 17/97, OTK ZU Nr 3/1998). Konieczna jest bowiem ocena kryterium, na podstawie którego dokonano zróżnicowania, gdyż wszelkie odstępstwo od nakazu równego traktowania podmiotów podobnych musi zawsze znajdować podstawę w odpowiednio przekonywujących argumentach. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego argumenty te:

- 1) muszą mieć charakter relewantny, a więc pozostawać w bezpośrednim związku z celem i zasadniczą treścią przepisów, w których zawarta jest kontrolowana norma oraz służyć realizacji tego celu i treści; innymi słowy, wprowadzone zróżnicowania muszą mieć charakter racjonalnie uzasadniony, nie wolno ich dokonywać według dowolnie ustalonego kryterium;

---

²⁾ P. Winczorek: Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., s. 50.

³⁾ J. Oniszczyk: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, s. 269 i 270.

- 2) muszą mieć charakter proporcjonalny, a więc waga interesu, któremu ma służyć różnicowanie sytuacji adresatów normy, musi pozostawać w odpowiedniej proporcji do wagi interesów, które zostaną naruszone w wyniku nierównego potraktowania podmiotów podobnych;
- 3) muszą pozostawać w jakimś związku z innymi wartościami, zasadami czy normami konstytucyjnymi, uzasadniającymi odmienne traktowanie podmiotów podobnych.

Reasumując, należy stwierdzić, że unormowanie przewidujące zróżnicowanie praw lub obowiązków określonych podmiotów podobnych, które nie spełnia wyżej określonych standardów, jest niezgodne z konstytucyjną zasadą równości.

Mając powyższe na względzie, projektodawca uznał, iż uzasadnione są wątpliwości co do tego, czy wyłączenie z grupy osób uprawnionych do nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego nauczycieli zatrudnionych w zakładach kształcenia nauczycieli jest zgodne z art. 32 Konstytucji. Warto przy tym zauważyć, iż ustawodawca uchwalając ustawę z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych nie uzasadnił powodów wyłączenia z katalogu uprawnionych tej grupy nauczycieli (argumenty za wyłączeniem nie zostały sformułowane także w uzasadnieniu projektu tej ustawy; druk sejmowy nr 1462, VI kadencja Sejmu).

Asumptem do podjęcia prac nad projektem był docierający do Senatu głos partnerów społecznych (m.in. Związku Zawodowego Nauczycielskich Kolegów Języków Obcych), którzy apelowali o wniesienie inicjatywy ustawodawczej w tej sprawie.

W związku z powyższym projektodawca proponuje zmianę ustawy z dnia 22 maja 2009 r. o nauczycielskich świadczeniach kompensacyjnych, polegającej na objęciu zakresem, sformułowanej na potrzeby tej ustawy, definicji pojęcia „nauczyciel” również nauczycieli zatrudnionych w zakładach kształcenia nauczycieli (dodanie lit. d do art. 2 pkt 1 tej ustawy).

W myśl art. 2 projektu ustawa wejdzie w życie 1 stycznia 2014 r. Zdaniem projektodawcy zaproponowane *vacatio legis* jest wystarczające z punktu widzenia zasady demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji; zasada zapewnienia odpowiedniego okresu dostosowawczego). Mając na uwadze, iż świadczenia kompensacyjne finansowane są z budżetu państwa, projektodawca uznał, iż nowelizacja powinna wejść w życie z początkiem roku budżetowego 2014.

Projekt ustawy jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.